OPT motive

nr. 31
13 iunie 2022

FIECĂREI LUNI
săptămânal de cultură

Toată lumea merge pe jos
în aceeași direcție.
Ce noroc, mă gândesc, că așa
chiar nu ne putem pierde.

Lidia VIANU

foto: Cătălin D. Constantin

OPTm
director de număr: Bianca Zbarcea

Cu pumnul în gură

Doina Ruști

Încă de timpuriu am auzit expresia, pe care în special bunică-mea o folosea. Prin casa noastră se spunea adeseori că i-a pus pumnul în gură lui cutare, că nu poți să vorbești cu pumnul în gură, că au venit comuniștii și ne-au pus pumnul în gură, încât aveam impresia că multă lume ar fi avut chestii de spus, dacă n-ar fi existat un pumn care urmărea toate gurile predispuse la taifas. Abia târziu am realizat că ăsta e mersul vieții, anume ca solitarii gargaragii să dea din gură, iar învingătorii să meargă în haite cu un pumn comun pregătit, pentru eventualitatea în care le-ar sta în cale vreo gură de fraier. Periodic, haitele s-au schimbat, iar cu timpul s-au și înmulțit, dându-și oricine seama cât de dulce e viața de corist. La noi, prin 2012, prin curentul anti-Ponta, a început era pumnului generalizat. Nu mai contează astăzi dacă exista un vinovat ori un adevăr, ci e de reținut violența curentului, fără precedent. Au urmat o serie de alte valuri – împotriva popilor, împotriva bărbaților *macho*, împotriva lui Creangă, împotriva unor statui, ajungându-se astăzi la megaanomalii de proporții mondiale și la un regim de austeritate verbală (vezi evenimentele din America).

Lucrurile astea au vizat desigur și cultura – ori, mai ales. Să nu-mi spuneți că n-ați asistat la faze cu scriitori huiduiți din toate părțile, cu muzicieni denigrați, cu istorici făcuți de două parale, fiindu-vă frică să interveniți. Ori că n-ați sesizat circulația elogiilor, de tip lozincă socialistă, că n-ați observat câte scrieri submediocre ajung în topuri. Nu mai e pentru nimeni o surpriză, iar subiectul mi se pare nedemn de mine. Dar e de remarcat înmulțirea tacită a grupurilor de rezistență: mici, de nișă, pe zone tactic-obscure, pe subiecte de-un anume ezoterism studiat. Tot așa, urmăresc cu emoție mesajele discrete ale puținilor intelectuali rămași. Nu mă refer la cei care încearcă să împace și capra și varza, așezând, de exemplu, în centru o carte susținută coral și două trei, mai la margine, dintre cele cu adevărat valoroase. Ci mă refer la oamenii care cultivă o „artă" rară, evazionistă, de evitare a pumnului. Între aceștia, un loc semnificativ îl ocupă cei care filmează cu telefonul și postează fără comentarii ori cei care ignoră reclamele, alegându-și cărțile după legile bătrânului cititor – selectând fragmente, trecând încă prin librării, uneori după încadrări istorice.

În ceea ce mă privește, intru uneori prin librării, nu pentru că ar fi foarte aprovizionate, ci pentru că am nevoie să văd oameni care scotocesc printre cărți.

Este o formă de rezistență, într-un fel, dar ce faci împotriva isteriei care vrea să șteargă pe jos cu Sadoveanu sau cu Ion Creangă? Te iei la bătaie? Urci la tribună să-i aperi pe scriitori? În perioadele astea, ale dominației pumnului, nu ai de făcut decât un singur lucru: să produci discret, să lărgești teritoriul.

Continuare în versiunea online

În ritm clasic

de Violeta Popa

De-un Fir cu toții atârnăm pe rând
Dar Ei Actorii sunt legați prin Fire
La Cerul înstelat ÎnChipuire
Fără sfârșit Și dincolo de Gând
Ba June Prim conspirativ ori Mire
Ba-Însângerat Amant Bufon oftând
Ori Prinț ce Mântuirea în Iubire
Își află când Destinul e mai blând
Domniță Vrăjitoare sau Femeie
Ingenuă perversă Grea cu Fii
Sau Piatră-n casă Poate Galatee
În Ipostaze Doamne-Atât de vii
Li-e dat să-ndure Cer mistuitor
Un Rug e Scena Omului Actor

19-20 noiembrie, 2007

Dacă te-apropii și rămâi Prin Ea
O Clipă Încă Una Ziua-ntreagă
Pământul pân-la Stele te-o-nălța
Unde-și petrec Eternitatea vagă
Eroii noștri pe un Fulg de nea
Străin de Somn Cu întețită Vlagă
Cuprinzi atunci și simplă Jertfa ta
Servant statornic Meșter săritor
Inginerind la Matca insolită
Iei Reazem Stupul Vertical În Cor
Aduni Mărgele Fagurii Ca-n Sită
Strecori și Răsărit și-Amurg Sonor
Păstrează Darul Lacrimilor Viu
Coloană Unică De Târgu Jiu

2-3 decembrie, 2007

Înmiresmat și singur pân-la Cer
Se-ntinde-n Miezul Zilei Dealul Pure
Albine vin Dau Roată Apoi pier
Se-aude-o Ciutură dar împrejur
Sunt mici Elanuri Gâze Peste-un Ceas
Din Asfințit Etericul Antren
Al Razelor își ia un Bun Rămas
Și-n Brațele cuminți adorm seren
Ca să visez pe Latura Cealaltă
În Coasta grațioasă cum se zbate
Și-n Ochii Fetei Flacăra Înaltă
Din Amfiteatrul răstignit pe spate
Greu de crezut Și totuși ne-om trezi
Napoi la Epidaur Într-o Zi

7-8 februari, 2006

Femeia-păianjen în ipostază masculină

Flavia Iosef

Văduva neagră, femeia-păianjen, *femme fatale*... Am putea continua la nesfârșit cu apelativele aduse acestei figuri feminine caracterizate de erotism, de pasiune și, de ce să nu recunoaștem, de moarte. O entitate feminină care își seduce victima până la limita abandonului și după această limită, pentru a-și arăta în final dominația totală. Dar ce se întâmplă atunci când toate aceste atribute nu mai definesc o ea, ci (în aparență) un el? Molina este un personaj aparte. Să-l caracterizăm drept complex ar fi pur și simplu limitativ. Seducător, atent, răbdător. Calmul lui caracteristic rămâne imperturbabil în fața răcelii lui Valentín, revoluționarul marxist care ajunge, printr-o ironie a sorții, să îi fie coleg de celulă. Același calm îl ajută să mănânce din hrana lui Valentín, în ciuda faptului că știa că era otrăvită, pentru a-l convinge de complicitatea lui. O complicitate manifestată mai degrabă față de directorul închisorii, o reinterpretare perfidă a torționarului care nu renunță la tortură, dar o aplică zâmbind, ceea ce este cu atât mai înspăimântător. Farmecul acestui duo trist derivă din complementaritatea lor: fiecare reprezintă reflexia celuilalt, cu lumini, dar mai ales cu umbre, cu adevărate pete provocate de neîmplinirile din trecut. Pe plan politic, amoros, identitar. Molina nu se regăsește în ipostaza de pedofil pe care i-o atribuie societatea. Vorbește despre sine la genul feminin și nu se ferește să-și exacerbeze prin lacrimi foarte dese sensibilitatea față de Valentín, a cărui duritate se conturează prin antiteză. Zilele petrecute în celula păcatelor celor doi se scurg încet, dar nu foarte încet, grație ideii lui Molina de a relata scenarii de film. Despre femeia-panteră sau despre franțuzoaica ce ajunge să fie spion dublu în urma relației cu un soldat german. De fiecare dată, figura centrală este o femeie. De fiecare dată, aceasta se îndrăgostește, dar nu ajunge să aibă parte de fericire. *Alter-ego*-uri ale femeii închise într-un trup de bărbat, a cărei sau cărui viață nu scapă de sub semnul tragismului. Figura maternă nu reușește nici ea să aducă salvarea. În spatele gratiilor sau în libertate, iubirea este oricum condamnată, chiar dacă învinge trădarea prin refuzul deconspirării. Predestinarea își spune până la urmă cuvântul, iar oniricul pare să fie, în final, o salvare mai sigură decât eliberarea propriu-zisă.

Femeia-păianjen se transformă astfel într-un arhetip al sufocării sociale, iar noi, ca cititori, ajungem să aplaudăm curajul lui Puig de a da glas (chiar dacă în manieră aluzivă) nevoii de afirmare, în contextul extrem de actual al instabilității conceptului de gen, fără a uita vreo clipă de impactul trecutului, cu ale sale ecouri politice.

Poezia feminină. Mit sau actualitate?

Smărăndița-Elena Vasilachi

Antologia întocmită de Daniel D. Marin, *Borderline 2000* (Editura Ratio et Revelatio, Oradea, 2021) reprezintă o confirmare de necontestat a faptului că poezia scrisă *în* și *cu* spiritul femeii contemporane nu mai stă sub semnul infailibil al concesiei de gen, ci depune o mărturie clară în favoarea literaturii ca spațiu al ideilor, nu al stigmatelor sexiste. În acest context, prefața volumului, semnată de criticul literar Emanuela Ilie, discută în anticamera poemelor ce irup în paginile următoare despre viziunea (încă) parazitară care plutește deasupra scriiturii feminine ce „continuă să fie percepută drept o formă de discurs larmoaiant, înecat în sentimentalitate/sentimentalism și caracterizat prioritar printr-o serie restrânsă de trăsături *inferioare* ori *joase*, precum: *puritatea virginală*, instinctualitatea, senzualitatea, *frenezia dăruirii de sine*, intimismul larmoaiant, antropocentrismul călduț sau desuet ș.a.m.d." (p. 14). Mai mult, amintește de dimensiunea frivolă în care este inserată, prin impulsul memoriei colective, scriitura feminină, care merită, *sans doute*, să fie scoasă de sub mitul mercantilității erotice sau al patetismului înscris sangvinic în ADN-ul feminin. Începând cu prefața și până la ultimele versuri ale acestei antologii, avem oricum prilejul de a asista la un adevărat proces prin care miturile amintite anterior sunt spulberate – fără grație (*sic*!).

Ingenioasa modalitate de a pune în dialog scriitoare reprezentative pentru două spații culturale distincte (românesc și italian) dublează miza identitară a antologiei: prin ce se deosebesc poetele care iau parte la această conversație dilematică? Se poate stabili un punct de intersecție între cele două tipuri de imaginare? Care este obiectivul acestor linii de dialog poetic? Astfel de întrebări pot constitui repere care să ghideze modul de receptare nu doar a textelor propuse, ci și a existenței femeilor la cârma literaturii. Desigur, formulele de reprezentare poetică a scriitoarelor sunt cât se poate de diverse, însă ceea ce conferă armonia liniei melodice care străbate volumul este, așa cum adaugă într-o notă critică inserată pe coperta a IV-a Al. Cistelecan, transformarea paradigmei „limbajului de mătase cu aceea a limbajului de șmirghel." Astfel, se poate spune că textele antologate de Daniel D. Marin au la bază o poetică a *șmirghelului*, nicidecum a mătăsii, care se face franjuri, se dezintegrează sub puterea uluitoare a condeiului greu al poetelor.

În procesul demitizării femeii ca instanță lilială, fragilă, care se bucură de compania fluturilor diafani și a ceaiului de mușețel, poeta Antonella Anedda apare cu o serie de poeme în care femeia sau realitatea din jurul acesteia sunt puse în directă legătură cu fauna reprezentată prin simboluri ale puterii.

Antonella Anedda demantelează cu o forță incredibilă clișeul actului de a coase văzut ca activitate de esență gospodărească, iar poemele Ruxandrei Cesereanu, scot la suprafață, cu bisturiul creator, seva din nadirul simțurilor femeilor. Corporalitatea apare și în poemele semnate de Maria Grazia Calandrone.

Antologia realizată de Daniel D. Marin, *Borderline 2000,* și prefațată de Emanuela Ilie reprezintă un reper nu doar literar, ci și cultural pentru ceea ce am putea denumi proces al demistificării scriiturii feminine sau, altfel spus, antologia face parte dintr-un demers de reorientare a receptării poeziei (și nu numai) scrise de femei.

Continuare în versiunea online

Alexandru Unguru: la o vișinată cu Ranevskaia

Tândăleam pe-o terasă, pe lângă Muzeul Literaturii, când am auzit pe cineva în spatele meu – uite cine e aici! Nici nu m-așteptam să dau de Zenob, pe o terasă unde vine scriitorimea! M-am întors și-am dat de Alexandru Unguru, ceva mai firav parcă decât pe scenă. Te-am mai văzut de vreo două ori prin UNATC, mi-a zis el; apoi, pentru că începuse să plouă, s-a oferit să mă ia sub umbrelă până la mașină, care mă aștepta pe strada Enescu. N-aș ști despre ce vorbeam cu exactitate, dar îmi amintesc foarte bine că mă ambalasem, eram așa de prins între ițele vorbelor, că n-am observat că eram singur. Deasupra mea plutea umbrela, iar Alexandru dispăruse cu totul. Am întors capul, am cercetat zona. Câteva măști au trecut spre Romană. Am mai făcut niște pași, cu umbrela deasupra, iar când am deschis portiera, Alexandru mi-a spus – să știi că argumentul tău nu stă în picioare… Și tot așa, îi dădea mai înainte, cu vorbele filozofice, însă fără să-l pot vedea. În ploaia care șiroia fără grețuri eram doar eu și-o umbrelă, iar din lumea lui vorbea Alexandru.

Ai fetișuri vestimentare? Obiecte magice? Un sprijin divin?

Bineînțeles, sunt tentat să neg vehement, dar trebuie să recunosc că odată m-am atașat de niște șosete! Îți închipui, iubeam o femeie, iar în casa ei, printre alte lucruri, într-un sertar secret, am găsit niște șosete cu buline, ceva foarte familiar, încât n-am putut să mă mai despart de ele! Cât despre obiecte magice, chiar acum am asupra mea un pendul apotropaic, un obiect minuscul, de ceramică, în care sunt închise 1001 de basme. Fără el nu plec nicăieri, este o măsură de prevedere în istoria personală. Probabil c-ai vrea să-l vezi, ceea ce n-o să se întâmple, e un obiect subtil, fără consistență, fără culori. Dar dacă ai impresia că lângă umărul tău e o coadă subțire, dacă te simți în telepatie cu cineva ori dacă simți parfumul unei după-amiezi îndepărtate, dintr-un timp dus demult – să știi că de la pendulul meu ți se trage.

Am auzit că ai jucat la un moment dat cu Maia Morgenstern: cum a fost experiența?

Era o piesă nordică, ceva cu dialoguri morale, despre familie, despre existența socială. Eu jucam rolul fiului, iar Maia era mama. Ne aflam la repetiție și încă nu mă familiarizasem cu textul, probabil că dormeam încă pe mine, iar la un moment dat, d-na

Morgenstern dialoga cu „tatăl" meu de pe scenă (Mircea Rusu), reproșându-i limbajul lipsit de *valențe* educative, mai exact, îi spunea: *Te rog să nu vorbești așa în fața copilului!* Și, luându-mă cu totul prin surprindere, m-a înșfăcat de ceafă, așezându-mi fața la piept, ca și cum ar fi vrut să mă ferească de cuvintele agresive ale tatălui. Eram la o repetiție, nu mă așteptam deloc la vreun gest, cu atât mai puțin la acesta, care m-a transformat pe loc într-o pătlăgică strivită. A fost comic, lumea a râs, iar, într-un fel, atmosfera, destinsă acum, a contribuit și la trezirea mea și m-am conectat în fine la repetiție!

Hai să ne plimbăm cu personaje de ficțiune! Cu cine ai sta la o cafea, dintre personajele literare?

La o cafea! Într-o grădină de vară sau nu – mai bine într-un bar de modă veche, cu mese joase și scaune confortabile… mi-ar plăcea să-i ascult pe Settembrini și Naphta, din *Muntele vrăjit* (Th. Mann). Doar să-i ascult! Iar dacă ar fi vorba despre terase, cândva, pe la începutul verii – aș alege să stau de vorbă cu *Ranevskaia* (*Livada de vișini*), din postura lui Gaev, fratele ei, personaj pe care l-am jucat și care s-a lipit de sufletul meu.

Fum de frunze

Adriana Irimescu

Desfac încet *pouch*-ul ocru, scot pachetul de tutun, apuc cu degetele arătător, mijlociu și mare o grămăjoară de tutun care seamănă izbitor cu părul meu… uscat și răvășit. Plasez filtru în partea dreaptă a foiței, pun tutunul, presez ușor, rulez, umezesc și e gata. Țigara. Știu că primul fum mă va înțepa, că limba se va revolta în așteptarea gustului destul de oribil, dar nu mă pot abține. E între momentul aprinderii și primul fum tras adânc în piept o prăpastie a așteptării. A așteptărilor. Se poate întâmpla orice, gustul tutunului poate fi altul, filtrul poate nu se va lipi de buze, gura poate nu va respinge primul fum.

E o alegere conștientă primul fum, aproape oribil, care-mi face gura pungă și-mi aduce aminte că n-ar trebui să fac asta de 20-30 de ori pe zi. Dar nodul din gât, prezent permanent între cele 20-30 de prime fumuri ale unei zile, dispare preț de o țigară fumată. Da, știu, pielea se usucă, plămânii obosesc, respirația e înfiorătoare… Port cu mine mereu gumă cu gust puternic de eucalipt, mă spăl compulsiv pe dinți...

Dispariția nodului din gât e importantă și prețul propriei dependențe e mic. În momentele alea în care nu fumez compulsiv țigara, ci pe-îndelete, cu fumul expirat filtrând gândurile însoțitoare, mă apucă o ușoară amețeală, ca și cum aș bea un pahar de vin bun, sau îmi aduc aminte de lucruri pe care memoria mea, destul de independentă, le aduce la suprafață.

Acum îmi amintesc clipa în care am înțeles că mama a uitat că fumează. Dintre toate lucrurile pe care nu le *prea* făceam împreună, din rarele momente când ne vedeam, ritualul fumatului era, cumva, al nostru. Aprindeam câte o țigară, trăgând cu sete din ea, sporovăind vrute și nevrute, ocolind cu grijă subiectele esențiale care ne țineau la distanță.

Era cald, august, într-un sanatoriu pe malul Oltului, unde mergeam să o văd din când în când, în ciuda faptului că nu mai știa cine sunt, cu atât mai puțin cine e ea. Îi cumpărasem un cartuș de țigări, așteptând momentul ăla al aprinderii țigării, pe banca așezată la umbră, privind pe furiș grupul de lunatici, scoși ca puii la soare și care, din când în când, se apropiau de mine să-mi ceară o țigară, prin gesturi mai ales, sau acces la telefon. Mama se uita pierdută la ei, râzând ușor, nedumerită, frământând țigara pe care i-o pusesem între degete.

I-o aprind, scoțând fumul pe nas, îi duc mâna la gură, ajutând-o să-și poziționeze țigara între buze, deschid zippo-ul cu clickul recognoscibil, apropii flacăra de țigară, iar ochii mamei se aprind de nedumerire, deschizând gura într-un „ooo” speriat. Țigara cade și asta a fost tot. 50 de ani de fumat (!!!) dispar fără zgomot odată cu țigara căzută.

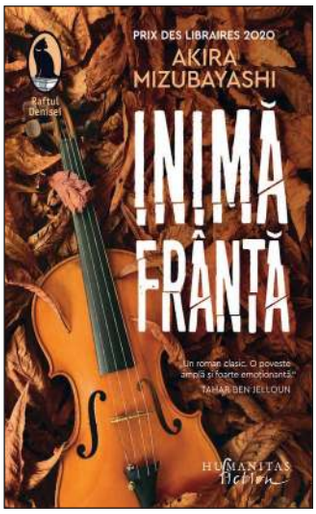

Akira Mizubayashi – *Inimă frântă*, Humanitas, Raftul Denisei, 2022

Lansat la Bookfest, unde Japonia a fost țară invitată, romanul prezintă patru povești despre iubiri dureroase, în replică la un cvartet de Schubert. Elementul care conectează poveștile este un bol de orez, iar mesajul se leagă de omagiul adus forței și de esența nemuritoare a muzicii.

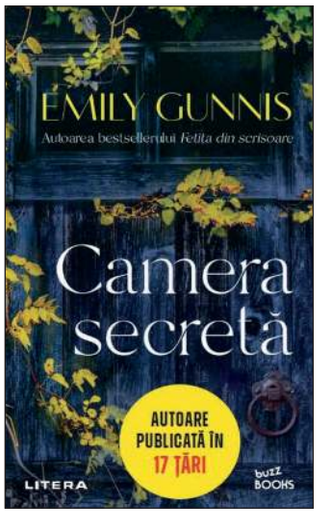

Emily Gunnis – *Camera secretă*, LITERA, 2022

Bobby James ajunge la casa de corecție, fiind bănuit că este amestecat în dispariția unui copil din vecini. Această poveste din anii '70 are urmări, iar în zilele noastre, când se petrece acțiunea romanului, multe lucruri se leagă de acest episod nelămurit. Mistere, intrigi și mai ales calitatea de a întreține în mod constant suspansul fac din acest roman unul captivant. Emily Gunnis este și autoarea bestsellerului *Fetița din scrisoare.*

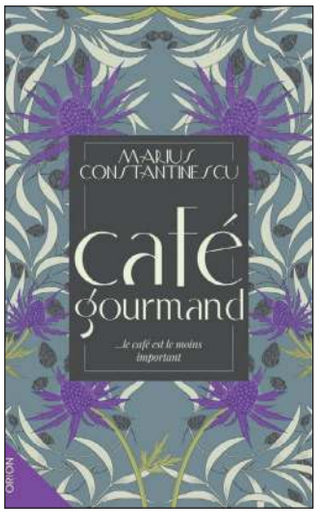

Marius Constantinescu – *Café gourmand*, Nemira, 2022

Carte scrisă de un intelectual rafinat, *Café gourmand* îmbină călătoria, aromele și ideile, învățându-te în primul rând moderația și plăcerea incomensurabilă a degustării. Subiectivă în mod asumat, viziunea lui Marius Constantinescu asupra esteticii cotidianului alcătuiește treptat un autoportret din bucăți disparate. Detalii care te iau prin surprindere, de intimitate intelectuală în primul rând, îți aduc în față un personaj sofisticat și în același timp apologet al simplității, care îți rămâne în memorie mult timp după ce-ai închis cartea.

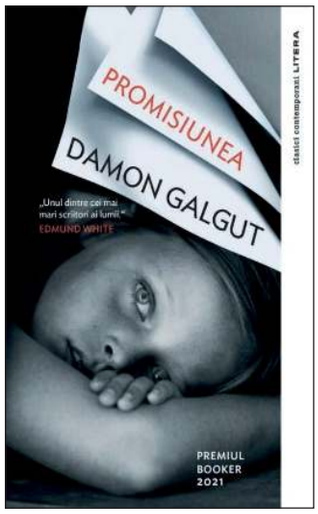

Damon Galgut – *Promisiunea*, LITERA 2022, Booker Prize, 2021

Romanul, care a adunat o mulțime de elogii imediat după apariție, este o saga neobișnuită, derulată pe fundalul unei istorii pline de conflicte rasiale, cea a Africii de Sud. Venind oarecum în siajul romanelor lui Coetzee, cu o atmosferă mai puțin tensionată și fără latura tragică a romanelor acestuia, cartea construiește o poveste excelentă despre o promisiune încălcată și istoria consecințelor ei. Scrisă cu umor și cu o perspectivă insolită asupra temei, cartea seduce în primul rând prin calitățile ei literare, meritându-și din plin premiul.

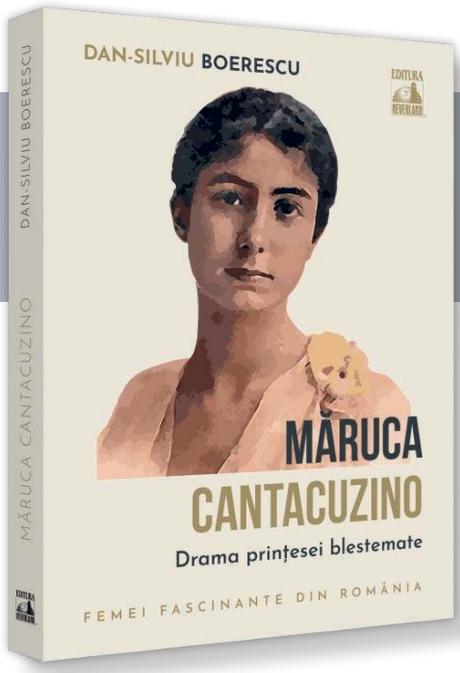

Dan-Silviu Boerescu

Măruca Cantacuzino, drama prințesei blestemate

Neverland, 2022

Monografie scrisă cu bine-cunoscutul talent al prozatorului Dan Silviu Boerescu, volumul prezintă povestea prea puțin cunoscută a unei femei din aristocrația interbelică. Numele ei este legat de mai mulți bărbați celebri, printre care prințul Mihail G. Cantacuzino, Dinu Lipatti, Nae Ionescu și George Enescu. Iubiri, trădări, intrigi și un stil frumos. De departe cel mai interesant episod al vieții ei este povestea de dragoste cu Nae Ionescu, autorul „Cursului de metafizică", profesorul generației '29 și al lui Mircea Eliade, în mod special, al cărui nume se leagă de legionari și de o epocă foarte dinamică. Legătura dintre Maruca și Nae avea rădăcini într-o zonă mistică, de exacerbare emoțională, care a dus la o tentativă de sinucidere și la o ruptură furtunoasă.

Blocul cu pridvor

Adrian Mielcioiu

Autobuzul a oprit pe neașteptate lângă o clădire de patru etaje care nu se deosebea cu nimic de un bloc de locuințe de la oraș. În timp ce colegii mei se grăbeau să coboare, eu continuam să fixez nedumerit așa-zisul hotel unde urma să ne cazăm peste noapte. În Pitești, în Cartierul Trivale unde locuiam eu, știam o casă la curte care era înconjurată din toate părțile de blocuri, însă un bloc stingher printre case nu mai văzusem niciodată până atunci.

O palmă zdravănă pe spate m-a scos din inerția acelui moment de surpriză, făcându-mă să simt din plin puterea de convingere pe care Dorin începuse să și-o exerseze pe mine:

— Hai, bă Adi, ce-aștepți, covoru' roșu?!

Nici nu am coborât bine din autobuz, că Dorin și-a deschis geanta de voiaj și mi-a vârât-o sub nas:

— Ia uite, bă, ce am aici! Țuică originală, de la mine de la Coșești!

— Bine c-ai adus tu țuică, că ne țineau ăștia la Bughea de Sus numai pe whisky!

Am intrat în curtea hotelului și din doi pași am ajuns sub un acoperiș care cobora de sub ferestrele de la etajul unu peste fațada de la parterul blocului, formând o terasă rustică susținută de stâlpi din lemn sculptați manual cu motive populare tradiționale.

— Hai c-am trăit s-o văd și p-asta! Bloc cu pridvor la intrare! am exclamat șocat în fața acelui kitsch comunist ordinar.

— Ți-am spus eu, pretențiosule, că locul e deosebit! a rânjit Dorin și m-a împins cu putere în scara blocului.

M-am oprit, în hazul tuturor, direct în panoul pe care scria cu litere de-o șchioapă „COMPLEXUL BALNEAR MĂGURA". După ce l-am îndreptat repede, m-am dat mai în spate ca să citesc ce mai scria pe el. Din câte mi-am dat seama, urma să ne cazăm într-un fel de spital unde pacienții făceau băi termale cu apele care izvorau din dealul stâncos de lângă hotel.

— Poate ne lasă și pe noi ăștia să facem o baie! mi-a ciripit Dorin la ureche, în timp ce mă lua după umeri și mă conducea către recepție unde ne chema dirigu' să ne distribuie în camere.

După ce ne-a dat vestea că eram singuri în tot hotelul, pentru că centrul de tratament era în renovare și nu era niciun pacient, dirigu' ne-a lăsat să ne alegem singuri camerele, cu condiția să ne limităm la primele două etaje.

Dirigu' ne preda matematică, materie de bază pentru profilul nostru de mate-fizică. Fusese materie de examen la treapta a doua, urma să fie și la BAC, și la facultate. În consecință, trebuia să fim bine antrenați la mate. Numai că eu nu prea mă simțeam în mare formă cu dirigu' antrenor și mă pregăteam în particular cu alt profesor pe care îl consideram antrenorul meu principal. Din acest motiv luam la preț de matineu orele cu dirigu', și de multe ori pe bună dreptate, pentru că antrenorul meu secund de la școală își cam dădea cu stângu-n dreptu'. Cu toate acestea, n-am avut nimic de împărțit cu el până la începutul clasei a unșpea, când tocmai eleva lui preferată s-a amorezat brusc de mine.

Din acel moment, dirigu' a făcut tot posibilul să înțeleg că problema lui cu mine depășea sfera materiei pe care ne-o preda el. Slăbiciunea lui pentru Carina îi stimula vocația de secund, distribuindu-l de această dată în rolul tatălui protector de la școală. Văzând că pupila lui era mai interesată de studiul materiei pe care i-o predam eu în particular decât de studiul matematicii pe care i-o preda el la școală, dirigu' încerca fără succes să mă pună într-o lumină proastă prin toate mijloacele posibile, de la notele pe care mi le dădea, mai mici decât meritam, până la ciupiturile răutăcioase de față cu toți colegii, care nu făceau altceva decât să mă convingă și mai mult de caracterul lui de rahat, pe care, amărâtu', nu putea să-l compenseze nici măcar cu aspectul fizic.

La cei treizeci și ceva de ani ai lui, profu' nostru de mate era tot atât de seducător ca un dovlecel. Plinuț, fără să fie gras, avea o statură mijlocie și un început de burtică care îi evidția șoldurile late comparativ cu umerii înguști. Pe frunte îi atârna un smoc de păr ca un vrej veștejit, iar pe fața bucălată, obrajii spâni îi trăgeau de coada ochilor în jos, imprimându-i o expresie permanent morocănoasă. Figura lui de bufon trist, completată de firea șovăielnică care îl împiedica să-și ducă până la capăt amenințările, le trezea unora dintre colegii mei mila, dezarmându-i și apropiindu-i într-un fel grețos care îmi făcea silă.

Anul trecut, râca asta dintre noi doi a fost cât pe ce să evolueze într-o încăierare. Carina luase notă mică în teză și, după ce îi înmânase lucrarea, dirigu' o oprise la catedră să discute cu ea în șoaptă. Când s-a întors lângă mine în bancă am văzut-o destul de bulversată și am insistat să-mi spună ce s-a întâmplat. După ce s-a codit puțin, a cedat. Pe scurt, dirigu' îi scosese pe nas influența negativă pe care o aveam eu asupra ei, dovadă nota proastă pe care o luase, și îi sugerase că n-ar fi rău ca relația noastră acaparatoare să ia o mică pauză în care ea să recupereze materia și să-și îndrepte rezultatele. În timp ce o ascultam mă și vedeam călare pe el cărându-i pumni cu nemiluita. Când Carina și-a încheiat monologul, întrebându-se, pe bună dreptate, „Cu ce drept se bagă labagiu ăsta în viața noastră?!", am dat să mă ridic să-mi pun viziunea în practică. Numai că ea și-a dat seama ce vreau să fac și mi-a luat repede mâna cu care voiam să-i sparg fața labagiului și și-a vârât-o între picioare. Apoi a început să se frece cu ea, fixând cu gura răsfrântă teza de pe pupitru. N-am mai putut să ies din bancă pentru că mi s-a sculat imediat. Hotărât lucru, masturbarea trebuie luată în calcul în momentele critice! Te poate scăpa chiar de la exmatriculare.

Ca să fim cât mai departe de dirigu', care făcuse greșeala să ne spună că el se cazează la etajul unu, m-am grăbit cu Dorin în sus pe scări să ocupăm strategic ultima cameră de la etajul doi. Camera era spațioasă, dar uitase de când nu mai văzuse picior de zugrav. Tencuiala era crăpată și căzută pe alocuri. Un iz pronunțat de igrasie impregna aerul stătut de peșteră. Mucegaiul nu era la vedere, dar mirosul jilav care venea dinspre mocheta îmbâcsită îi dădea de gol una dintre ascunzători. Cu toate acestea, lenjeriile de pe paturi arătau bine și în baie era destul de curat. Paturile erau de o persoană, cu tăblie de pal la capul patului. Două dintre cele trei paturi erau așezate paralel, având între ele un fotoliu și o măsuță de cafea pe care se găseau niște pahare, o telecomandă și o vază goală. Al treilea pat era poziționat separat, lângă fereastră.

Am deschis fereastra să se aerisească, prilej să descopăr pe pervaz o duzină de muște răscoapte. În fața mea se ridica o coastă de deal masivă, pe lângă care blocul alb de patru etaje părea o machetă jigărită adusă la poalele ei de vântul care bătea dinspre Câmpulung. Pe culme se zărea o turmă de oi care atârnau de tăpșanul pe care pășteau ca niște gogoși de mătase. Sub ele, o mare de brazi tălăzuia pe tot dealul împresurând pe alocuri pâlcuri de copaci dezgoliți, ca niște arhipelaguri de insule pe care primăvara nu apucase să le înverzească, ocupată fiind să coloreze cu movul brândușelor pajiștea abruptă de lângă hotel.

Am simțit un impuls puternic să m-aplec pe fereastră, ca și cum priveliștea aceea mi-ar fi cuprins fața în palme și m-ar fi tras înspre ea prin aerul plin de miresme, sondând adânc în ochii mei ceea ce-mi doream cu adevărat.

Continuare în versiunea online

Încotro ne îndreptăm? Forme de alterităţii multiple

Maria-Loredana Plesca

Pavel Nedelcu are meritul incontestabil de a fi apărut pe scena literară românească cu ceva remarcabil, atipic și îndrăzneț: un roman intitulat *Încotro ne îndreptăm* (Editura Litera, București, 2022), ale cărui semnificații profunde pot fi intuite și din prefața cărții, semnată de Emanuela Ilie.

Articulația acestui roman se sprijină pe o serie de divagații, dar și pe contrastul (aici, tulburător) dintre aparență și esență. Placa turnantă a poveștii este însă mintea schizoidă a lui Franz (personajul central al cărții) în relație cu realitatea care nu se conformează expectanțelor lui, realitate care pare că reușește, fără doar și poate, să-l nimicească, să-l arunce în cele mai întunecate abisuri existențiale. Devenirea lui este o poveste închinată suferinței, confuziei, multiplicității, și nu în ultimul rând, TRAUMEI, căci de aici pornește totul, ea reprezintă vehiculul sau motivația tuturor întâmplărilor și evenimentelor din această ficțiune.

Romanul dispune de o arhitectură narativă deconcertantă, în care realitatea se împletește cu ficțiunea, toate imaginile inițiale se întorc ca un bumerang, totul este alienat și alienant, totodată. Ceea ce mi se pare că iese relativ ușor în evidență este doar acea voce repetitivă de pe parcursul romanului, al cărei imperativ (*Vrem o explicație plauzibilă*) produce un ecou de o rezonanță puternică, care alimentează drama protagonistului și în același timp bulversează cititorii. Nu de puține ori ne confruntăm cu această polifonie, iar singurul personaj care oferă *o explicație plauzibilă* este Nadia, un personaj mai mult decât semnificativ, care poate fi interpretat ca o alteritate desemnată de autor să ne ghideze prin această rețea încurcată de noduri. Deși, bineînțeles, la un alt nivel de lectură pare că reprezintă fie tutela salvatoare a domnului Franz, prins

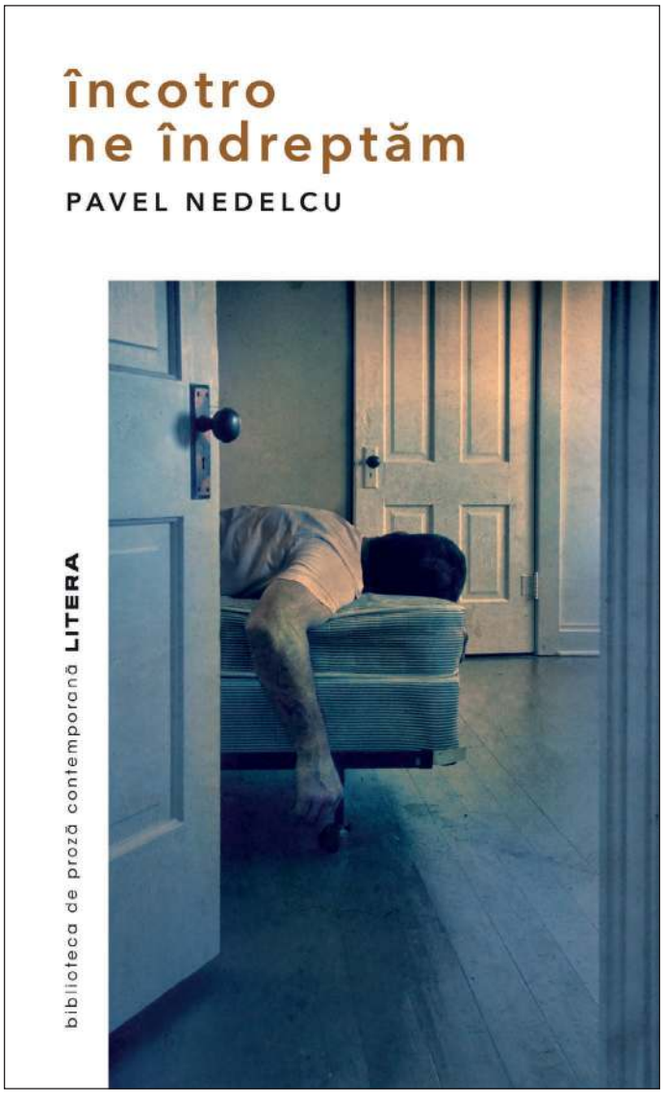

în capcana iluziei și a dorințelor deșarte, fie fundalul unei realități referențiale, ce ne poartă dintr-o poveste în altă poveste, ca într-un labirint din care simți că nu mai ai scăpare.

În schimb, personajul tragic al cărții, Franz, devine simbolul unei conștiințe disipate. Cea mai grea încercare la care este supus este aceea în care este pus față în față cu propriul sine. Confruntarea eului interior îl va determina să capete iluzia unor forme *de alterităţii ostile,* silindu-l să își piardă propria identitate. Ruptura lui de viața exterioară, fisurile între planul interior, cel al conștiinței, și lumea dinafară, dar și căutarea zadarnică a unui mijloc de salvare, toate îl condamnă la manifestări de conștiință ieșite din comun. Protagonistul își creează în subconștient o viață proprie, asemenea unui pictor își zugrăvește tabloul în culorile preferate. Astfel, își confecționează propria realitate care nu îi face rău, care îi oferă confortul pe care l-a căutat atât de mult timp. În lumea lui, schizofrenicul practică meseria pe care și-o dorește: este un agent de pază într-o gară, ceea ce îi permite să își folosească propriul scut de protecție împotriva realității exterioare, cea care estropiază ființa umană, asemenea patului procustian. Pentru el, timpul și spațiul își pierd consistența, trauma îl răpește din lumea reală, ceea ce ne poate da impresia de încremenire în prezent.

Fără dar și poate, unul dintre cele mai cutremurătoare pasaje este acela în care Franz realizează că lumea pe care și-a creat-o, inconștient, pentru a se proteja de rănile din trecut, nu a existat niciodată. Află sau este silit să își dea seama, cu ajutorul Nadiei, cine este de fapt, care este numele lui real, Robert Buch, că este căsătorit chiar cu Nadia, că factorul declanșator al destabilizării sale a fost respingerea studiilor sale doctorale, care l-a aruncat într-o prăpastie a uitării. Momentul în care Franz nu își poate explica de unde știe să cânte la pian, de unde survine acel sentiment atât de familiar față de Nadia, este cutremurător.

La fel de apăsătoare și de tulburătoare este și scrisoarea din final, întinsă pe câteva pagini

Însumate, toate acestea conduc către alienarea și fragmentarea lui definitivă. Scrisoarea care îi este dedicată mamei lui, înainte să moară, mi-a amintit de *Iona*, de Marin Sorescu, pentru că ecoul invocației *Mai naște-mă o dată, mamă, prima viață nu prea mi-a ieșit* se resimte și se pliază perfect pe ceea ce înseamnă suferința lui Franz.

În fond, romanul vorbește și despre iluzii întreținute, desființate de o conștiință imanentă inutilă, într-o realitate pernicioasă și degradantă, care silește individul să își caute mereu alte identități pentru a supraviețui.

Text integral în versiunea online

Archebuzierul spaniol din Bătălia de la Lepanto

Marina Costa

Bătălia de la Lepanto a avut loc în octombrie 1571, în largul Golfului Patras, din Grecia de azi. O flotă a Ligii Sfinte, o coaliție de state maritime catolice, a învins decisiv flota Imperiului Otoman. Se știe că în bătălia aceea scriitorul spaniol Miguel de Cervantes a fost rănit la mână și în piept, nemaiputându-și folosi brațul.

Mai puțini cunosc faptul că și o femeie spaniolă s-a distins în luptă, participarea ei fiind recunoscută de cronicarul combatant Marco Antonio Arroyo în lucrarea „Relatarea înaintării flotei Ligii Sfinte", publicată la Milano, în anul 1576 și reamintită contemporaneității de istoricul Joaquín de la Santa Cinta.

Conducătorul trupelor spaniole, prințul Juan de Austria, poruncise ca flota să nu îmbarce nici femei, nici persoane care nu luptă. Spațiul disponibil pe nave trebuia folosit eficient. Totuși, Maria, iubita unuia dintre soldați, pentru a-l însoți, s-a îmbrăcat bărbătește și s-a înrolat ca archebuzier, alături de el.

Legenda spune că Maria s-a născut în Granada. Orfană de la o vârstă fragedă, a fost adoptată de o trupă de dansatori de flamenco – de acolo porecla de Maria Dansatoarea. În peregrinările sale, trupa a ajuns în Napoli, pe vremea aceea aflat sub stăpânire spaniolă. Un soldat din regimentul condus de Lope de Figueroa, fascinat de senzualitatea tinerei dansatoare de flamenco, s-a îndrăgostit fulgerător de ea. Iubirea lor, însă, ar fi fost scurtă, sfărâmată de ordinul de îmbarcare, dacă ea nu s-ar fi hotărât să facă tot posibilul ca să-l urmeze.

Regimentul a fost repartizat pe galera *Real*, nava amiral, aflată sub comanda directă a prințului Juan de Austria.

Nu era ușor pentru o femeie să tragă cu archebuza, o armă de foc cu încărcare prin față, având o greutate de aproximativ 5 kilograme și cam un metru lungime, dar Maria învață repede. Glonțul putea trece printr-o armură la distanța de 50 de metri. Primi și o sabie ascuțită pe ambele părți, adaptată și pentru tăiat, și pentru împuns și pumnal de mâna stângă. Până în momentul bătăliei, învață să le folosească în lupta corp la corp cu dușmanul. Știa că dacă dădea greș, în cel mai fericit caz, că ar fi scăpat cu viață, avea să fie descoperită și debarcată.

Confruntarea navală de la Lepanto a fost una dintre cele mai mari duse în Mediterană, implicând patru sute de nave. *Real* a înfruntat nava amiral a turcilor, *Sultana*, condusă de Ali Pașa, amiralul șef al flotei otomane, lupta fiind decisivă pentru rezultatul final al bătăliei.

După câteva schimburi de canonade, corăbiile treceau la abordaj. Odată legate una de alta cu gheare și cângi de metal, era vremea ca soldații să folosească armele de foc la distanță mică, iar infanteria să se bată pe punte și sub punte. *Sultana* străpunse cu pintenul de abordare chila navei dușmane. Galerele mai mici din jurul fiecăreia aduceau întăriri în locul soldaților căzuți. Combatanții erau, pe rând, fie atacanți, fie în apărare, soarta luptei schimbându-se rapid.

De două ori au ajuns creștinii la marele catarg al *Sultanei* și tot de atâtea ori au fost nevoiți să se retragă, lăsându-i pe turci să treacă de arborele trinchet și să atace *Real*. Spaniolii au fost ajutați să învingă de întăririle primite de la galera comandată de Álvaro de Bazán, două sute de soldați, care au reușit să-l ucidă pe Ali Pașa, să-i cucerească nava amiral și să anunțe victoria prin înlocuirea pavilionului de pe catarg.

Pierderile creștine au fost de 40 de nave și 7.500 de oameni, față de 190 de nave și 30.000 de oameni pentru flota otomană. Victoria a împiedicat înaintarea turcilor în Europa Centrală și dominația acestora în Marea Mediterană.

Maria Dansatoarea a fost singura femeie din flota spaniolă, dar în cea turcească se știa că erau femei și copii în ziua luptei, făcând parte dintre cei 15.000 de sclavi creștini răpiți de păgâni în incursiunile lor prin Mediterană și eliberați în urma victoriei creștine. Maria s-a afirmat în cursul acestei bătălii sângeroase, așa cum consemnează Marco Antonio Arroyo: „Turcii, în mare parte, au fost uciși și tăiați în bucăți de muschete, archebuze și spade. În primul rând lupta un tânăr spadasin, capabil și viteaz."

Se pare că o tăietură de sabie i-a sfâșiat veșmântul, suficient cât să se vadă că nu era cine se crezuse: „Și asta nu au făcut-o doar ei, ca de obicei, ci și o femeie spaniolă, Maria, zisă Dansatoarea, care, lepădând veșmintele femeiești și teama naturală, a luptat cu archebuza, cu atâta efort și îndemânare, că pe mulți turci i-a costat viața. Înfruntându-se cu unul dintre ei, l-a omorât cu lovituri de pumnal. Drept pentru care, don Juan și-a făcut milă de ea și nu numai că nu a pedepsit-o pentru încălcarea ordinelor sale, ci i-a oferit un loc între soldații săi de acum înainte, așa cum fusese în regimentul lui Lope de Figueroa."

Pentru vitejia ei în asaltul *Sultanei*, Maria a câștigat respectul întregului echipaj și al amiralului, don Juan de Austria, care i-a acordat onoruri militare și i-a asigurat pe viață solda de archebuzier.

Tabieturi de scriitori

Ligia Pârvulescu

Cu ceva timp în urmă am fost într-o vacanță la Istanbul. Străzi însorite, cupole verzi și un magazin, nu ceva exotic, ci genul de boutique, cât se poate de modern. Am intrat, și am văzut paharul, transparent, nu foarte înalt, în care aștepta pixul ăsta, un vișiniu cât se poate de balcanic, cu irizații argintii. Avea ceva particular, știam că n-o să mă mai despart de el prea curând. Și-acum îl am cu mine. Evident, nu scriu cu el decât la ocazii, e un pix de sărbătoare, pentru poeme, pentru gândurile mele de colecție. Uneori, rar de tot, scriu de mână, atunci când vreau să scap de-o tristețe.

Radu Găvan

Nu pot scrie la un roman decât atunci când sunt acasă. Proză scurtă sau poezie, da, am mai scris prin vacanțe, dar roman, nu. Cumva, cred că am nevoie să rămână legate povestea și spațiul în care se naște. Uite, aici mă pot lega un pic de ideea asta de loc - *Exorcizat, Neverland* și *Diavoli fragili* au fost scrise în garsonieră. *Isus din întuneric*, cel mai stufos și cel mai bun roman al meu de până acum, a fost în cea mare parte scris în casa cea nouă - un apartament de trei camere, deci într-un ambient cu un confort sporit. Îți dai seama ce roman voi scrie când voi locui într-un castel…

Marian Coman

Mă frământa ideea unui personaj care are puterea să picteze cu propria imaginație. Un personaj ale cărui vise apar pictate pe pereții clădirilor. Așa a luat naștere Anita, fetița din povestirea Albilița. O fetiță autistă ce trăiește în România cenușie din anii '80. Visele ei, noapte de noapte, pictează în mod misterios fluturi colorați pe blocurile din cartier, alarmând autoritățile, entuziasmând copiii din oraș, punând pe jar întreaga localitate.

Cât de complicat este să-ți expui visurile despre libertate în plină dictatură! Și cât de neobișnuiți pentru cei din jur sunt oamenii care îndrăznesc să facă asta! Pentru mine, Anita este artistul neînțeles, izolat într-o societate totalitară incapabilă să comunice cu el, însă gata oricând să-l abuzeze, să-l izoleze, să-l umilească și chiar să-l ucidă.

Bragagiul

Dragoș Bogdan

Pentru călătorii ce trec prin Slatina, dar mai ales pentru locuitorii din oraș sau din împrejurimi, Hashim Memish face parte din viața și din amintirile lor, este bătrânul cofetar de la care au avut de învățat o vorbă de duh, o snoavă sau o clipă de istorie vie, atunci când s-au răcorit cu o bragă rece. În momentul în care deschizi ușa grea a micuței prăvălii de delicatese orientale, de după tejghea te întâmpină o privire ce pentru câteva clipe te face să-ți înghețe sângele în vine: ochii bătrâni ai bragagiului te măsoară, precum un hangiu de pe vremuri pe călătorii străini, pentru a-ți cântări gândul ascuns și pofta ce te-a mânat să-i calci pragul. Este privirea celui ce-a trecut printr-o viață nu tocmai ușoară: lupta cu comuniștii obtuzi pentru supraviețuirea afacerii sale, privarea de identitatea etnică, perioada grea de lipsuri ce a precedat Revoluția din 1989, relația, nu de puține ori încordată, cu autoritățile statului etc.

De fiecare dată când știam că o să-i facem o vizită, ne doream să nu aibă alți clienți, pentru ca, după ce ne umplea primele pahare de bragă sau limonadă, să iasă de după tejghea, să se așeze pe un scaun alături și să sporovăim fără atenție la ceas despre cele ce au fost, dar și despre „actualitatea la zi": despre aventurile avute ca fotograf amator, dar și despre punga de zahăr „de-un kil, care n-are, dom'le, decât nouă sute și ceva de grame...", despre cum e să fi musulman într-o țară creștină, dar și despre „unde-or ajunge prețurile astea, că toate se măresc".

Apoi treceam la înghețată, iar eu, nefiind niciodată sătul cu un singur cornet, ceream chiar și pentru cei ce nu voiau, rugându-i să o țină doar până o mănânc pe-a mea. Un nou licăr de bucurie se așeza pe figura bătrânului și era un bun prilej pentru a începe o altă discuție despre aromele și coloranții din ziua de azi, care nu se compară cu cei „de pe vremuri".

La final, urma comanda pentru acasă, întotdeauna bogată și din „toate", momentul de care și noi, și domnul Memish, ne bucuram deopotrivă. Noi, cu gândul la bunătățile pe care aveam să le mâncăm sau să le bem, iar el încântat de o vânzare „serioasă" și de clienții care știau să-i aprecieze produsele. Ne despărțeam primind întotdeauna invitația de a reveni cât mai curând și, câteodată, cu bucuria învoielii bragagiului, de a ni se alătura într-o poză.

După ce ne urcam în mașină, îl lăsam pe pragul micii cofetării făcându-ne cu mâna, exact așa cum ne-am fi despărțit de un bunic de la țară. Nu pot spune că îl vizitam foarte des, însă de fiecare dată ni se părea că rămâne neschimbat.

Hashim Memish și-a „rezervat" un loc în memoria multor români (dar și a multor străini), atât prin produsele cu parfum levantin cu care ne aștepta – bragă, rahat sau halviță –, cât și prin prezența sa tonică și mucalită în același timp, devenind treptat un popas cu tâlc și arome, așezat discret în viețile noastre.

Orhan Pamuk a construit un roman („O ciudățenie a minții mele") în jurul figurii unui bragagiu turc, descoperit pe străzile Istanbulului și imortalizat sub trăsăturile lui Mevlut Karataș. Albanezi, turci, evrei sau români, bragagiii de la noi, câți au fost și câți mai sunt încă (puțini, din păcate, din ce în ce mai puțini!) ar merita, poate, să-și întâlnească scriitorul. Decanul de vârstă, Hashim Memish, a intrat deja în poveste.

Revista este editată de Asociația Creatorilor de Ficțiune (ACF).
https://asociatia-creatorilor-de-fictiune.ro

Bulevardul Bălcescu, nr. 7, ap. 3
București.

© OPTm

ISSN 2734 - 5017
ISSN-L 2734 - 5017

REDACȚIA

Editor-șef: Cristina BOGDAN.
Redactori: Mihai ENE, Cătălin D. CONSTANTIN, Doina RUȘTI, Radu ALDULESCU, Catrinel POPA, Enrique NOGUERAS, Roberto MERLO, Sebastián TEILLIER, Adriana TITIENI IRIMESCU, Emanuela ILIE, Ciprian HANDRU, Bianca ZBARCEA, Codruț RADU.

https://optmotive.ro
e-mail: optmotive@gmail.com